

VIỆC TỔ CHỨC LỄ HỘI PHỤC VỤ PHÁT TRIỂN DU LỊCH TÂM LINH Ở HUYỆN BA VÌ, THÀNH PHỐ HÀ NỘI: THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

Bùi Thị Cẩm Tú

Viện Địa lí Nhân văn

Tóm tắt: Ba Vì có nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú với nhiều di tích lịch sử - văn hóa lâu đời, độc đáo, đặc trưng bởi 3 dân tộc Kinh - Mường - Dao tạo tiềm năng lớn cho huyện trong việc phát triển loại hình du lịch tâm linh. Hàng năm, có nhiều lễ hội được tổ chức trên địa bàn huyện thu hút được đông đảo người dân địa phương và du khách tham dự. Việc tổ chức và quản lý các lễ hội trên địa bàn huyện đã nhận được sự quan tâm của chính quyền các cấp và đạt được nhiều kết quả đáng ghi nhận, việc tổ chức lễ hội được duy trì ổn định và tổ chức hiệu quả. Tuy nhiên, việc tổ chức lễ hội ở huyện vẫn còn một số hạn chế và tồn tại cần được tháo gỡ cũng như đưa ra giải pháp phù hợp để nâng cao chất lượng và tính hấp dẫn các lễ hội và, góp phần tích cực vào việc phát triển du lịch tâm linh ở huyện Ba Vì.

Từ khóa: Lễ hội, du lịch, du lịch tâm linh, huyện Ba Vì, thành phố Hà Nội.

Nhận bài ngày 12.8.2020; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 20.9.2020

Liên hệ tác giả: Bùi Thị Cẩm Tú; Email: camtu141@gmail.com

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Từ lâu, Ba Vì đã là một địa điểm du lịch hấp dẫn du khách trong và ngoài nước bởi nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú với nhiều danh lam, thắng cảnh, núi non tươi đẹp gắn với các địa danh du lịch nổi tiếng. Với bề dày lịch sử, Ba Vì còn là nơi có nhiều di tích lịch sử - văn hóa có giá trị đã được xếp hạng cấp quốc gia và thành phố. Những nét văn hóa đặc sắc của vùng đất cổ, có truyền thống văn hóa lâu đời, độc đáo đã tạo ra hương vị rất riêng cho du lịch ở nơi đây. Việc khai thác tiềm năng du lịch từ các danh lam, thắng cảnh, các di tích lịch sử, văn hóa ở huyện gắn với việc khai thác sự độc đáo, mang đậm tính truyền thống văn hóa của các lễ hội. Do đó, việc tổ chức và quản lý lễ hội trong thời gian qua trên địa bàn huyện đã nhận được sự quan tâm của chính quyền các cấp thể hiện qua các hoạt động cụ thể nhằm tổ chức lễ hội có kế hoạch, ổn định và hiệu quả. Tuy vậy, vẫn còn một số khó khăn, hạn chế còn tồn tại trong tổ chức lễ hội cần được khắc phục và có giải pháp nhằm tăng cường hiệu quả và chất lượng tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện trong thời gian tới, phục vụ tích cực cho việc phát triển du lịch tâm linh ở huyện.

2. NỘI DUNG

2.1. Khái niệm lễ hội, du lịch tâm linh, tổ chức

2.1.1. Khái niệm lễ hội

Lễ hội là một hiện tượng văn hoá dân gian tổng thể, “là một hình thức diễn xướng tâm linh tổng thể của lễ hội không phải là thực thể “chia đôi” như người ta quan niệm mà nó hình thành trên cơ sở một cốt lõi nghi lễ, tín ngưỡng nào đó (thường là tôn thờ một vị thần linh - lịch sử hay một thần linh nghề nghiệp nào đó) rồi từ đó nảy sinh và tích hợp các hiện tượng văn hoá phái sinh để tạo nên một tổng thể lễ hội cho nên trong lễ hội phần lễ là phần gốc rễ chủ đạo, phần hội là phần phát sinh tích hợp [1]. Về cơ bản, lễ hội truyền thống bao gồm phần lễ và phần hội. Phần lễ thường diễn ra ở những nơi trang nghiêm như: Trong hoặc trước cửa đình, đền miếu, chùa,... mục đích là để giao tiếp với thần linh sông núi, các vị thần tổ nghề, anh linh các vị anh hùng dân tộc, mời tổ tiên các dòng họ về dự hội với dân làng. Lễ hội làng hội tụ sức mạnh thiêng liêng của cả trời đất, non sông, tổ tiên và con cháu. Bởi thế, trong dịp lễ hội, thông qua các nghi thức tín ngưỡng tôn giáo để ước mong nối sợi dây giao cảm giữa Thần - Người - Cộng đồng và thể hiện nguyện vọng của họ trong không gian và thời gian thiêng liêng. Phần hội về cơ bản diễn ra nhằm thỏa mãn nhu cầu vui chơi giải trí và sáng tạo văn hóa của con người thông qua các trò chơi dân gian, địa điểm diễn ra thường ở những bãi đất trống, vạt rừng, trên mặt nước ao, hồ, sông, những nơi rộng rãi,...

2.1.2. Khái niệm du lịch tâm linh

Nhu cầu tâm linh là một trong những nhu cầu không thể thiếu trong đời sống của con người, được thể hiện qua niềm tin và việc thực hành niềm tin tôn giáo, tín ngưỡng của họ. Đây chính là một biểu hiện trong đời sống tinh thần của con người, giúp con người sống hướng thiện hơn và qua đó điều chỉnh nhận thức, thái độ và hành vi của mỗi con người. Bên cạnh việc thể hiện niềm tin, thực hành các nghi thức tôn giáo, tín ngưỡng thường xuyên tại nơi mình sinh sống, con người còn có nhu cầu hành hương đến các thánh địa tôn giáo, các cơ sở thờ tự để chiêm bái, thực hành nghi lễ thờ phụng, cầu nguyện và gửi gắm niềm tin của mình [2]. Du lịch tâm linh thực chất là loại hình du lịch văn hóa, lấy yếu tố văn hóa tâm linh vừa làm cơ sở, vừa làm mục tiêu nhằm thỏa mãn nhu cầu tâm linh của con người trong đời sống tinh thần của họ. Với cách tiếp cận này, có thể thấy du lịch tâm linh tập trung vào khai thác những yếu tố văn hóa tâm linh trong các hoạt động du lịch, dựa vào những giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể cùng với lịch sử hình thành nhận thức của con người về thế giới, về đức tin hay tín ngưỡng, tôn giáo và những giá trị tinh thần khác nhằm đáp ứng yêu cầu tham quan, tìm hiểu, cầu xin lực lượng siêu nhiên, tôn giáo đáp ứng nguyện vọng của cá nhân, cộng đồng đi du lịch. Nhờ đó mà du lịch tâm linh mang lại những cảm xúc và trải nghiệm thiêng liêng về tinh thần cho con người khi đi du lịch [3]. Du lịch tâm linh còn được hiểu là loại hình du lịch khám phá các giá trị văn hóa, lịch sử, là dịp để trải nghiệm về thực hành tín ngưỡng tôn giáo, được hòa mình vào đời sống tâm linh thực sự chứ không đơn thuần là tham quan, chiêm bái hay thực dụng hơn là cầu xin tiền tài lợi lộc, mê tín dị đoan, như những gì diễn ra phổ biến tại một số di tích đền chùa hiện nay [4].

Tóm lại, có thể hiểu du lịch tâm linh là một loại hình du lịch văn hóa lấy yếu tố văn hóa tâm linh làm cơ sở với mục đích thỏa mãn nhu cầu tâm linh của con người dựa vào những giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể dựa trên đức tin hay tín ngưỡng, tôn giáo thông qua các hoạt động thăm quan, hành hương, trải nghiệm các thực hành tín ngưỡng, tôn giáo ở địa điểm tâm linh.

2.2. Tiềm năng tổ chức lễ hội phục vụ phát triển du lịch tâm linh trên địa bàn huyện Ba Vì

Ba Vì là vùng đất bán sơn địa cách trung tâm Hà Nội 60km về phía tây, diện tích tự nhiên là 428,0 km², là huyện có diện tích lớn nhất thành phố Hà Nội. Có thể nói, đây là vùng đất địa linh nhân kiệt, là nơi có nhiều di tích lịch sử gắn liền với tên tuổi các vị anh hùng dân tộc, danh nhân văn hóa, đặc biệt Ba Vì gắn liền với truyền thuyết “*Sơn Tinh - Thủy Tinh*”, mang đậm nét văn hóa Việt cổ đặc trưng của ba dân tộc Kinh - Mường - Dao. Bên cạnh đó, đây còn là nơi có danh lam thắng cảnh đẹp: hệ thống sông, suối, thác nước, rừng nguyên sinh, khí hậu mát mẻ,... không địa phương nào ở Hà Nội có được. Núi Ba Vì nổi tiếng với nhiều ngọn núi cao, hùng vĩ như: Đỉnh Ba Vì (Tản Viên) cao 1281m, đỉnh Núi Vua cao 1296m. Chính vì vậy, du lịch tâm linh ở Ba Vì luôn là điểm đến hấp dẫn của du khách. Trên địa bàn huyện hiện có 394 di tích [5]. Tổng số di tích đã xếp hạng là 101, trong đó có 01 di tích Quốc gia đặc biệt là đình Tây Đằng, 44 di tích được xếp hạng cấp Quốc gia và 56 di tích xếp hạng cấp thành phố [6]. Ngoài những giá trị văn hóa từ các di tích lịch sử văn hóa hiện có, những giá trị văn hóa phi vật thể được tái hiện thông qua các lễ hội đã mang lại nét đặc trưng riêng và tiềm năng lớn cho phục vụ phát triển du lịch nói chung và du lịch tâm linh nói riêng trên địa bàn huyện. Ba Vì còn là vùng đất cổ gắn liền với các truyền thuyết, huyền thoại dân gian. Chính vì vậy, các lễ hội tín ngưỡng dân gian được tổ chức hàng năm ở địa phương đã trở thành nét đẹp trong đời sống văn hóa cộng đồng của người dân nơi đây. Các lễ hội được tổ chức để giúp đời sau luôn nhớ đến truyền thống dân tộc hào hùng, anh dũng và đẩy mạnh phát triển du lịch tâm linh ở huyện Ba Vì. Bên cạnh đó, hàng năm, trên địa bàn huyện có rất nhiều lễ hội truyền thống diễn ra tại các di tích đình, đền, miếu để tưởng nhớ Thành Hoàng Làng của người Kinh, Tết nhảy của người Dao, nghệ thuật đánh cồng chiêng của người Mường, hát chèo của làng Hậu Trạch xã Vạn Thắng; Tuồng cổ tại xã Đồng Thái, Lễ hội đình Khê Thượng, Lễ hội đền Mẫu Gò Sỏi, lễ hội làng Tam Mỹ,... Tất cả hòa vào với nhau thành một thể thống nhất tạo nên cái đặc trưng rất riêng và độc đáo của vùng đất xứ Đoài nói chung và khu vực núi Tản nói riêng.

2.3. Thực trạng tổ chức lễ hội phục vụ phát triển du lịch tâm linh trên địa bàn huyện Ba Vì

Các lễ hội trên địa bàn huyện Ba Vì chủ yếu diễn ra tại các di tích dạng đình – đền. Hầu hết các di tích tổ chức lễ hội theo định kỳ 3 năm, 5 năm một lần. Thời gian diễn ra lễ hội bắt đầu từ tháng Chạp đến hết tháng Ba, trong đó tháng Giêng và tháng Hai là các tháng có mật độ lễ hội diễn ra nhiều nhất và người về dự hội đông nhất. Ngoài ra, cũng có nơi diễn ra lễ hội và dịp Xuân, Thu nhị kỳ nhưng lễ hội mùa Thu rất ít và chỉ làm lễ dâng hương tưởng niệm Thánh. Có di tích nhỏ chỉ tổ chức dâng hương đơn giản tưởng nhớ vị thần được thờ

nên mỗi năm có khoảng 30-50 lễ hội diễn ra. Năm 2017, trên địa bàn huyện có 30 lễ hội diễn ra. Năm 2018, huyện đã tổ chức được 38 lễ hội [7]. Trong thời gian qua, công tác quản lý và tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện Ba Vì đã nhận được sự quan tâm, chỉ đạo của chính quyền địa phương các cấp. Nhờ đó, các lễ hội được tổ chức hàng năm được diễn ra đều đặn, hiệu quả và đạt được nhiều thành công đáng kể.

a. Công tác xây dựng kế hoạch tổ chức lễ hội. Từ nhiều năm nay, huyện Ba Vì luôn coi trọng công tác tổ chức lễ hội tại cơ sở. UBND huyện Ba Vì đã chỉ đạo Phòng Văn Hóa và Thông tin tổng hợp báo cáo về kế hoạch tổ chức lễ hội của các xã và thị trấn trên địa bàn huyện. Hàng năm, các xã và thị trấn có văn bản báo cáo UBND huyện về kế hoạch tổ chức lễ hội (số lượng, nội dung, quy mô) để trình, báo cáo UBND huyện. Nhờ đó, công tác quản lý và tổ chức lễ hội tại các địa phương trên địa bàn huyện được đảm bảo nề nếp và theo đúng quy định. Ngoài ra, UBND huyện chỉ đạo các phòng chức năng cập nhật các văn bản quản lý nhà nước của cấp trên và hướng dẫn nghiệp vụ chuyên môn tới các đồng chí cán bộ làm công tác văn hóa xã hội tại cơ sở thông qua các những buổi tập huấn triển khai các văn bản quản lý về lễ hội của Chính phủ, Bộ Văn hóa – Thể thao và Du lịch, UBND thành phố, Sở VH & TT. Cụ thể, UBND huyện đã ban hành Công văn số 33/UBND về việc tăng cường công tác tổ chức và quản lý lễ hội. Công văn này đã hướng dẫn triển khai các văn bản quy định về công tác quản lý và tổ chức lễ hội do Đảng và nhà nước ban hành. Ngày 07/12/2016, UBND huyện có văn bản hướng dẫn số 233/UBND-VHTT gửi UBND các xã, thị trấn trên địa bàn huyện về việc tăng cường công tác chỉ đạo và quản lý lễ hội năm 2017. Ngày 08/01/2018, UBND huyện đã ban hành Kế hoạch số 20/KH-UBND về việc quản lý và tổ chức lễ hội năm 2018. Kế hoạch đã nêu rõ mục đích, ý nghĩa của việc xây dựng ban hành kế hoạch, phân công nhiệm vụ cụ thể cho từng phòng, ban, ngành chức năng. Ngày 23/12/2019, UBND huyện ban hành Kế hoạch số 305/KH-UBND về việc tổ chức lễ khai hội Tản Viên Sơn Thánh (một trong những Lễ hội nổi bật nhất của huyện được tổ chức khắp vùng, đặc biệt là tại cụm di tích Đền Thượng - Đền Trung - Đền Hạ thuộc địa phận hai xã Minh Quang và Ba Vì).

b. Công tác tuyên truyền, vận động trong quá trình quản lý và tổ chức lễ hội. Hàng năm, UBND huyện Ba Vì chỉ đạo các phòng, ban chuyên môn của huyện có văn bản hướng dẫn khẩu hiệu tuyên truyền tới các xã, thị trấn về chào mừng Tết Nguyên Đán, tổ chức lễ hội Xuân nên nhìn chung công tác tuyên truyền trực quan trên địa bàn các xã, thị trấn rất sôi nổi, đạt hiệu quả. Đặc biệt là đối với các xã có lễ hội lớn như xã Minh Quang, Ba Vì, Ba Trại, Cẩm Linh, thị trấn Tây Đằng,... Nhờ đó, các xã và thị trấn có tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện đã tuyên truyền rộng rãi trên hệ thống truyền thanh của xã, thị trấn về thời gian tổ chức; nội quy tổ chức và tham gia lễ hội; vận động treo cờ hội, cờ Tổ quốc theo đúng quy định; hạn chế đốt vàng mã; hạn chế bán hàng rong,... Kết quả, năm 2017 có 2.000 lá cờ hội treo tại các di tích tổ chức lễ hội. (Riêng Lễ hội Tản Viên Sơn Thánh tổ chức vào ngày Rằm tháng Giêng tại di tích đền Thượng, đền Trung, đền Hạ căng treo khoảng 900 cờ hội, cờ Tổ quốc tại khu vực đền Thượng, đền trung, đền Hạ).

Công tác tuyên truyền còn thực hiện trên hệ thống đài truyền thanh huyện và các xã, thị

trấn: năm 2017, có 150 buổi phát thanh trên hệ thống đài truyền thanh huyện và xã, thị trấn về lễ hội. Qua các buổi tuyên truyền, giới thiệu đồ đã nêu bật những giá trị và ý nghĩa của việc tổ chức lễ hội, giúp cho nhân dân hiểu thêm và nâng cao tinh thần uống nước nhớ nguồn với các vị danh nhân văn hóa, nhân vật lịch sử có công với đất nước. Riêng lễ hội Tản Viên Sơn Thánh, UBND huyện mời Đài truyền hình Hà Nội, VTC10, VTC14, báo Hà Nội mới, báo Lao động, Kinh tế đô thị về truyền hình trực tiếp và đưa tin. Kết quả thu hút hàng nghìn người về tham dự lễ hội, từ đó góp phần thúc đẩy kinh tế du lịch huyện Ba Vì ngày càng phát triển. Tại các lễ hội, UBND các xã, thị trấn tuyên truyền, vận động nhân dân địa phương và du khách thập phương đến dự lễ hội chấp hành nghiêm chỉnh những quy định của Ban tổ chức lễ hội, giữ gìn vệ sinh môi trường, hạn chế việc đốt hương, đốt vàng mã trong di tích. Công tác tuyên truyền còn được thể hiện qua việc tập huấn, triển khai các văn bản quản lý nhà nước về lễ hội. UBND huyện cũng thường xuyên chỉ đạo các phòng chức năng cập nhật các văn bản quản lý nhà nước của cấp trên và hướng dẫn nghiệp vụ chuyên môn tới các cán bộ làm công tác văn hóa xã hội tại cơ sở thông qua những buổi tập huấn triển khai các văn bản quản lý về lễ hội của Chính phủ; Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch; UBND thành phố; Sở Văn hóa và Thể thao,... Năm 2017, UBND huyện Ba Vì tổ chức một lớp tập huấn về công tác quản lý và tổ chức lễ hội cho các đồng chí cán bộ văn hóa xã hội, lãnh đạo các xã, thị trấn. Kết quả, có 100% các xã, thị trấn tham dự.

c. Công tác tập huấn nghiệp vụ tổ chức và quản lý lễ hội. Năm 2017, UBND huyện Ba Vì tổ chức một lớp tập huấn về công tác quản lý và tổ chức lễ hội cho các đồng chí cán bộ văn hóa xã hội, lãnh đạo các xã, thị trấn. Trong đó tập trung triển khai các văn bản: Chỉ thị số 41-CT/TW ngày 05/02/2015 của Ban Bí thư Trung ương Đảng về việc tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác quản lý và tổ chức lễ hội; Nghị định số 103/2009/NĐ-CP về việc ban hành Quy chế hoạt động văn hóa và kinh doanh dịch vụ văn hóa công cộng; Công điện số 229/CD-TTg ngày 12/02/2015 của Thủ tướng Chính phủ về việc tăng cường công tác quản lý và tổ chức lễ hội; Chỉ thị số 03-CT/TU ngày 12/01/2016 của Thành ủy Hà Nội về việc tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng đối với công tác quản lý và tổ chức lễ hội. Kết quả, có 100% các xã, thị trấn tham dự.

d. Công tác cấp phép tổ chức lễ hội. Hầu hết các lễ hội trên địa bàn huyện Ba Vì diễn ra trong 1 ngày (có một số lễ hội diễn ra 2 ngày), trước khi tổ chức lễ hội, các xã, thị trấn có văn bản báo cáo UBND huyện. Không có lễ hội dài ngày nào phải xin cấp phép tổ chức. Tất cả các lễ hội đều thành lập Ban tổ chức. Ban tổ chức lễ hội có trách nhiệm giúp UBND các xã, thị trấn điều hành và tổ chức lễ hội thành công. Đặc biệt, năm 2018 là năm UBND huyện Ba Vì kế hoạch tổ chức Lễ đón nhận bằng công nhận lễ hội Tản Viên Sơn Thánh là Di sản văn hóa phi vật thể cấp Quốc gia, Khai hội Tản Viên Sơn Thánh Xuân Mậu Tuất, Khai trương du lịch huyện Ba Vì nên từ cuối tháng 12/2017, UBND huyện Ba Vì đã ban hành kế hoạch chi tiết, phân công, phân nhiệm vụ cụ thể, thành lập Ban Tổ chức. Ban tổ chức tiến hành rà soát, chuẩn bị chu đáo công tác tổ chức để buổi lễ đạt hiệu quả.

e. Công tác quản lý và sử dụng tiền công đức. Tất cả các di tích tổ chức lễ hội đều có hòm công đức và sổ ghi công đức. Toàn bộ số tiền công đức tại di tích và các lễ hội được sử

dụng đúng mục đích phục vụ vào việc tổ chức lễ hội và trùng tu, tôn tạo di tích, số tiền thu được được công khai minh bạch. Riêng tại di tích đền Thượng, đền Trung, đền Hạ, UBND huyện Ba Vì giao cho Ban quản lý di tích đền Thượng, đền Trung, đền Hạ kiểm đếm, nộp vào tài khoản Kho bạc Nhà nước của huyện Ba Vì.

f. Công tác quản lý các dịch vụ tại lễ hội. Các lễ hội trên địa bàn huyện Ba Vì diễn ra ngắn ngày, chủ yếu là các lễ hội cấp thôn, cấp xã tổ chức nên các hoạt động dịch vụ tại lễ hội chủ yếu là bán hàng rong, không có các dịch vụ bán hàng cố định. Riêng lễ hội Tản Viên Sơn Thánh tại cụm di tích đền Thượng, đền Trung và đền Hạ do UBND huyện Ba Vì tổ chức vì các quầy dịch vụ do Ban tổ chức của huyện quy định và diễn ra trong những ngày lễ hội.

g. Công tác thanh, kiểm tra việc tổ chức và quản lý lễ hội. Trong năm 2017, UBND huyện Ba Vì đã tăng cường chỉ đạo công tác thanh tra và kiểm tra việc tổ chức các lễ hội tại các xã và thị trấn trên địa bàn huyện. Cụ thể, tại các lễ hội, UBND các xã, thị trấn đã báo cáo và đề nghị UBND huyện và phòng Văn hóa & thể thao cử cán bộ hướng dẫn, giám sát công tác tổ chức lễ hội, kịp thời ngăn chặn và xử lý nghiêm các hoạt động tiêu cực, những hành vi trục lợi trong lễ hội, nhắc nhở Ban tổ chức đặt hòm công đức đúng quy định.

h. Công tác bảo vệ môi trường, an ninh trật tự, an toàn xã hội. Hàng năm, UBND huyện xây dựng và ban hành Kế hoạch chỉ đạo công tác kiểm tra lễ hội và các văn bản chỉ đạo các xã và thị trấn tăng cường công tác đảm bảo an ninh trật tự, an toàn xã hội, an toàn giao thông, công tác phòng chống cháy nổ trong di tích. Phân công nhiệm vụ cụ thể cho từng ngành để phối hợp thực hiện đảm bảo việc tổ chức và quản lý lễ hội trên địa bàn huyện hiệu quả. Năm 2017, các lễ hội được tổ chức trên địa bàn huyện không có hiện tượng cháy nổ, trộm cắp tài sản, mất tiền công đức. Nhìn chung diễn ra trên địa bàn huyện Ba Vì đạt hiệu quả, các lễ hội diễn ra tương đối ổn định, không có hiện tượng mê tín dị đoan, bói toán, xóc thẻ, mất trật tự an ninh, an toàn xã hội. Các nghi lễ cúng tế được thực hiện theo đúng nghi thức truyền thống, phần hội chủ yếu diễn ra các trò chơi dân gian, phát huy những giá trị văn hóa truyền thống của cha ông. Tuy nhiên, việc tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện còn một số tồn tại, hạn chế cần khắc phục kịp thời bằng cách đưa ra những giải pháp hiệu quả và kịp thời.

Những tồn tại, hạn chế trong tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện

(i) Việc tổ chức lễ hội còn diễn ra dập khuôn, thiếu tính sáng tạo, chưa tạo ra được điểm nhấn và sự chuyên nghiệp trong tổ chức lễ hội. (ii) Cơ chế, chính sách tổ chức lễ hội và phát triển du lịch nói chung và du lịch tâm linh trên địa bàn huyện còn chưa đồng bộ, chậm đổi mới. (iii) Nguồn nhân lực tham gia tổ chức lễ hội ở cấp chính quyền còn hạn chế cả về chất lượng và số lượng. (iv) Chưa thực sự chú trọng đến hoạt động xúc tiến, quảng bá du lịch và lễ hội nên chưa thu hút được đông đảo khách du lịch. (v) Phần hội diễn ra dài ngày gây tình trạng quá tải cho Ban tổ chức và những người tham gia tổ chức lễ hội và du khách khó tham gia trải nghiệm được hết các tiết mục và phần trình diễn của hội. (vi) Công tác đảm bảo trật tự, an toàn xã hội và vệ sinh môi trường còn khá nhiều bất cập: một số nơi hiện tượng bán hàng rong vẫn diễn ra tràn lan gây ảnh hưởng lớn tới công tác đảm bảo trật tự và gây phiền nhiễu cho người dân và du khách. Hiện tượng rác thải từ đồ lễ, ăn uống của du khách và

người dân địa phương tham gia lễ hội còn nhiều, gây mất mỹ quan tại các địa điểm danh lam thắng cảnh, di tích lịch sử tổ chức lễ hội, mất vệ sinh môi trường.

Nguyên nhân của những tồn tại, hạn chế

Những tồn tại, hạn chế trong việc tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện Ba Vì do nhiều nguyên nhân, trong đó, những nguyên nhân chính bao gồm: (1) Sự chỉ đạo của các xã, thị trấn chưa thực sự quyết liệt, các cấp ủy đảng, chính quyền các xã, thị trấn chưa thực sự quan tâm bám sát công tác quản lý và tổ chức lễ hội tại địa phương, đôi khi còn phó mặc cho cấp thôn; (2) Công tác thanh tra và kiểm tra trong lễ hội còn chưa thường xuyên; (3) Công tác quản lý nhà nước còn chưa chú trọng nắm bắt và giải quyết những vấn đề nảy sinh liên quan trong quá trình quản lý và tổ chức lễ hội, còn biểu hiện né tránh, cả nể; (4) Công tác tuyên truyền về lễ hội còn hạn chế, các nghi thức cũng tế trong lễ hội còn chưa được thực hiện thường xuyên nên việc cùng tế còn rất hạn chế, nhiều lễ hội, đội tế thực hành chưa thuần thực, lúng túng, thiếu chuyên nghiệp.

2.4. Một số giải pháp tăng cường hiệu quả công tác quản lý và tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện Ba Vì trong thời gian tới

Tăng cường công tác truyền truyền hơn nữa về lễ hội và ý nghĩa của việc tổ chức lễ hội tới các cấp ủy đảng, chính quyền, đoàn thể và đội ngũ cán bộ, người dân tham gia tổ chức lễ hội, thực hành nghi lễ; Tăng cường triển khai, phổ biến, quán triệt các văn bản quản lý nhà nước đến cán bộ, lãnh đạo, đảng viên trong toàn huyện, các xã, thị trấn về công tác quản lý và tổ chức lễ hội; Hàng năm cần phát huy việc xây dựng kế hoạch tổ chức lễ hội và tổng kết việc thực hiện lễ hội hàng năm tại mỗi địa phương để phát huy những mặt đã đạt được và khắc phục những hạn chế, tồn tại; Kiện toàn Ban chỉ đạo, Ban tổ chức lễ hội tại các di tích tổ chức lễ hội lớn để việc tổ chức lễ hội diễn ra bài bản, hợp lý, chỉnh chu và có tính chuyên nghiệp cao; Xã hội hóa công tác tổ chức lễ hội để phát huy vai trò của người dân, doanh nghiệp trên địa bàn huyện; Đẩy mạnh công tác quảng bá, xúc tiến du lịch và lễ hội trên địa bàn huyện; xây dựng các sản phẩm du lịch kết hợp tổ chức lễ hội độc đáo, có sức cạnh tranh để thu hút khách du lịch.

3. KẾT LUẬN

Ba Vì vùng đất địa linh, nhân kiệt, một vùng đất có nét văn hóa truyền thống lâu đời, độc đáo, đặc trưng bởi 3 dân tộc Kinh - Mường - Dao với những phong tục, tập quán và nét văn hóa riêng biệt. Trên địa bàn huyện có rất nhiều di tích lịch sử gắn với các truyền thuyết, huyền thoại dân gian gắn với các lễ hội mang tính tôn giáo, văn hóa độc đáo tạo tiềm năng lớn cho việc tổ chức các lễ hội tôn giáo, dân gian, truyền thống phục vụ cho việc phát triển du lịch tâm linh nói riêng và du lịch nói chung tại huyện. Công tác quản lý và tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện trong thời gian qua đã đạt được nhiều kết quả tích cực. Tuy nhiên, quá trình tổ chức và quản lý lễ hội của huyện còn không ít tồn tại và hạn chế. Từ việc tìm hiểu, đánh giá thực trạng tổ chức lễ hội ở huyện Ba Vì hiện nay, một số giải pháp đã được đưa ra nhằm tăng cường hiệu quả công tác tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện cũng như kịp thời khắc phục hạn chế, khó khăn còn tồn tại trong quá trình quản lý và tổ chức và lễ hội ở huyện.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Lan Oanh, Nguyễn Hoàng (2015), *Hướng dẫn quản lý, tổ chức lễ hội truyền thống ở cơ sở*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
2. Võ Văn Thắng và cs (2017), Phát triển du lịch tâm linh ở An Giang hiện nay, *Tạp chí Khoa học Trường Đại học An Giang*, Vol.16(4), tr. 87.
3. Nguyễn Văn Tuấn (2013), *Du lịch tâm linh ở Việt Nam – Thực trạng và định hướng phát triển*, Hội nghị quốc tế về du lịch tâm linh vì sự phát triển bền vững, Ninh Bình.
4. Nguyễn Trọng Hiếu (2017), Phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh ở khu di tích lịch sử văn hóa – danh thắng và du lịch núi Bà Đen, tỉnh Tây Ninh, *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm TP HCM*, Tập 14, Số 8(2017), tr.127.
5. UBND thành phố Hà Nội (2016), *Quyết định số 5754/QĐ-UBND (ngày 14/10/2016) về việc công bố kết quả tổng kiểm kê di tích trên địa bàn thành phố Hà Nội tính đến ngày 31/1/2015*.
6. UBND huyện Ba Vì (2018), *Báo cáo số 12/BC-VHTT (ngày 15/1/2018) về Công tác quản lý và tổ chức lễ hội năm 2017 và kế hoạch tổ chức lễ hội năm 2018 trên địa bàn huyện Ba Vì*.
7. UBND huyện Ba Vì (2017), *Báo cáo số 53 (ngày 15/11/2017) về Việc báo cáo công tác tổ chức lễ hội năm 2017 và thống kê lễ hội dự kiến tổ chức năm 2018 trên địa bàn huyện Ba Vì*.

ORGANIZING FESTIVALS TO DEVELOP SPIRITUAL TOURISM IN BA VI DISTRICT, HANOI: CURRENT SITUATION AND SOLUTIONS

Abstract: *Ba Vi has rich natural resources with many unique historical-cultural relics which has been aged for many years and characterized by 3 ethnic groups of Kinh, Muong and Dao. This, therefore, could be a great potential for Ba Vi to develop spiritual tourism. Many festivals taken place in the district annually attracts a large number of local people and visitors. The organization and the management of festivals have been a concern of the authorities at all levels and also achieved some remarkable results such as maintaining and organizing these festivals stably and effectively. However, the organization of festivals in the district still has some limitations that need to be solved and proposed solutions to improve the quality and the attractiveness of festivals as well as positively contribute to the development of spiritual tourism in Ba Vi district.*

Keywords: *Festival, tourism, spiritual tourism, Ba Vi district, Hanoi.*